

NRO 14063 Bottnafjorden-Åbyfjorden - Lysekil, Sotenäs, Munkedal, Tanums

kommuner Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14063 **Områdesnamn:** Bottnafjorden-Åbyfjorden **Kommun:** Lysekil, Sotenäs, Munkedal, Tanum **Kartblad:** 08A NO, 08B NV **Area:** 5870 ha, varav 4532 ha land och 1338 ha vatten **Naturgeografisk region:** 15 d Ljungheds- och kustskogsområdena längs svenska västkusten, 18 Bohusläns kustskogsregion, 21a Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap **Kust/havsregion:** Region 1 - Skagerrak **Regionindelning för sjöar och vattendrag:** 110/11 **Agrara kulturlandskapsregioner:** 7, Bohuslänska kustbygden **Landskapsform:** Sprickdalslandskap, Fjord, Större förkastningslinje **Riksvärde:** **Landskapstyp** Naturtyp **Vegetationstyp** Arter **Geologi** Havslandskap Fauna Förkastningslinje Sprickdal Odlingslandskap Naturbetesmark Flora Vattendrag Fauna Ädellövskog Flora, fauna

Värdeomdöme: *Geologi:* Från geovetenskaplig synpunkt är Åbyfjorden med en fortsättning i en fjorddal, Bärfendalen, av synnerligen instruktivt morfologiskt värde. Landformerna - sprickytor, spricksystem, bankningsstrukturer, fjordbassänger, kapade dalsporrar, rundhällar i alla dimensioner, lerslätter, moräner etc - är i sig typiska och tämligen orörda av mänskliga ingrepp frånsett sten- och grustäkter. Fjorden och fjorddalgången har ett utomordentligt skönhetsvärde. Marskstränder och ängsskogar hyser värdefullt växt- och djurliv. Vid Bottnafjorden ger de morfologiska dragen i sprickdalslandskapet, den starkt brutna terrängen och strandängarna huvudkaraktär åt området. De grunda bottarna i Bottnafjordens inre del är intakta och ekologiskt värdefulla. Fjorden har också betydelse för fågellivet som en viktig rast- och näringsplats. *Odlingsmarker:* Åby och Härnäset utgör representativa odlingslandskap med stora utmarksbeten, havsstrandängar och ängar. Ås utgör representativt odlingslandskap med stora helhetsvärden. Lokaler med naturliga betesmarker är Inre Åbyfjorden, Näverkärr, Karlsvik, Åby-Stranderäng samt Bua hed med sina ljung- och kråkrishedar på sandigt underlag. Här återfinns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter. Havsstrandängarna är även värdefulla rast-, häcknings- och vinterlokaler för vadare och sjöfågel. *Lövskog:* Vid Näverkärr på Härnäset finns en av regionens absolut mest värdefulla ädellövskogar. Det är en åldrig ask-almkund med mycket rik kryptogamflora med bl.a. intressant landmolluskfauna och en lång rad rödlistade, suboceaniska lavararter. Värdefulla ädellövskogar finns även vid Åby säteri och Hogsäm. *Vattendrag:* Bärfendalsälven har viktiga lek- och uppväxtområden för havsöring. Vattendraget anses vara särskilt skyddsvärt avseende på havsöringstammen. **Huvudkriterier:** A, B, C, D **Stödkriterier:** Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion. **Förutsättningar för bevarande:** Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Trädridåer utmed vattendragen bör bevaras och kompletteras. Den ekologiskt känsliga miljö som de grunda bottarna i Bottnafjorden utgör måste bevaras intakt och skonas från ingrepp som muddring, tippning, båthamnsbyggen etc. Restriktiva bestämmelser för tillkommande bebyggelse som bör styras mot dalsidorna. Positiva åtgärder är kanalisering av friluftslivet till slittåliga marker, åtgärder för att motverka nedskräpning, reningsåtgärder beträffande avlopp från industrier och bebyggelse. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar. Åtgärder i och anslutning till Bärfendalsälven, t ex kulvertering, rätningar, rensningar av vattendraget mm. **Säkerställande och internationell status:** Delar av området omfattas av naturreservat. Området berörs av Natura-2000 områden (art- och habitatdirektivet). **Områdets huvuddrag:** *Geologi:* Bottnafjorden är uteroderad efter ett annat system av förkastningssprickor än det som är kännetecknar för området Gullmarn och Åbyfjorden. Stränderna kring Tåsterösvattnet innehåller sprickfyllnader av skiffer (möjligen kambrisk-ordovicisk) tillsammans med partier med en grantibreccia med rundade granitstycken. Åbyfjorden – Bärfeendalen

är, tillsammans med Brofjorden och Brodalen, den enda landform med fjord jämte fjorddal. Som fjord är Åbyfjorden utpräglad brant, starkt plockad av inlandsisarna. P-former förekommer med rundhällslandskap på västsidan. Bidalar till fjorden går över i denna med sedimentfyllda bottnar, vilka flerstädes utgöres av marskängar. Berfendalsälvens delta, med siltiga sediment och med marskängar på deltayorna, bildar övergång mellan fjorden och fjorddalen. Åbyfjordens bergbotten är täckt av över 100 m mäktiga sedimenttäcken. Härigenom bildar botten av lera en jämnt sluttande yta ut mot mynningen. Gaser i leran har stort geovetenskapligt intresse. Åbyfjordens bergrundsformer har speciellt uppmärksammats. En serie bergbäcken existerar här tillsammans med mellanliggande trösklar. Två rännor kännetecknar delar av bergbotten och denna är delvis V-formad istället för U-formad, vilket är det normala för en starkt överfördjupad fjord som Åbyfjorden utgör. Gammal fluvial relief i form av strandporrar har försöksvis rekonstruerats i Åbyfjorden men framförallt i den uppenbarligen yngre Berfendalen. Tektoniken inom bohusgraniten har också fått bidrag från dessa trakter. Strukturellt kännetecknas bohusgraniten av ett spricksystem (s k "ladder" eller trappstege), som resulterar i "lådor i terrängen". Bottnafjordens förkastningszon och Åbyfjordens tektonik är föremål för ett aktuellt doktorsarbete. **Anmärkningar:** - 117

Referenser: Arvidsson, L., m. fl. 1988: Lavfloran i Näverkärrskogen i Bohuslän. Svensk Bot. Tidskr. 185-194. Bengtson, O. 1997: Ädellövskog i Lysekils kommun. Länsstyrelsen, rapport 1997:10 Blomberg, P. 1990: Ängar och hagar i Munkedals kommun. Länsstyrelsen, rapport 1991:4. Brohammar, G. 1977: Skötselplan för Bua naturreservat. Länsstyrelsen. Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande områden av riksintresse för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk. Fries, M. 1946: Näverkärr. En lövskog i bohuslänskt kustlandskap av ålderdomlig karaktär. Lustgården 1946. Fries, M. 1958: Skogslandskapet på Sotenäs och Stångenäs i Bohuslän i historisk tid. Geographica 35. Gillner, V. 1966: Bua-området i Askums sn och Södra Sotenäs kn som naturreservat. Länsstyrelsen Hillefors, Å., 1983: Fjord- och sprickdalslandskapet i mellersta Bohuslän. Naturinventeringar i Göteborgs och Bohus län 1983:5. Hillefors, Å., Flodén, T., Söderberg, P.: 1993. Åbyfjorden on the Swedish west coast; morphology, superficial deposits and gas-bearing clays. Geologiska Föreningens i Stockholm Förhandlingar. Hultengren, S & Olvmo, M. 1990a: Ängar och hagar i Lysekils kommun. Länsstyrelsen, rapport 1991:2. Hultengren, S & Olvmo, M. 1990b: Ängar och hagar i Sotenäs kommun. Länsstyrelsen, rapport 1991:3 Larsson, A & Finsberg, M. 1997a: Ädellövskogar i Munkedals kommun. Länsstyrelsen, rapport 1997:11 Larsson, A & Finsberg, M. 1997b: Ädellövskogar i Tanums kommun. Länsstyrelsen, rapport 1997:11 Lysekils kn, 1974: Program för säkerställande av riksplaneringens intentioner. Lysekils kn, 1980: Förslag till översiktlig markanvändningsplan. Länsstyrelsen 1979: Natur i Göteborgs och Bohus län, norra och mellersta delen. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1992: Undersökningar i några av länets havsöringförande vattendrag Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården. Länsstyrelsen 1995:21. Göteborg. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: Vatten i Göteborgs och Bohuslän Munkedals kn 1977: Fysisk riksplanering. Åtgärdsredovisning. Munkedals kn, 1984: Kommunomfattande markanvändningsplan. Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeprogram för odlingslandskapet. Stockholm. Pehrsson, O. 1969: Inventering av rast- och övervintringsplatser för vadare och sjöfågel i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen Schillander, P. 1989: Ängar och hagar i Tanums kommun. Länsstyrelsen, rapport 1989:6 Sotenäs kn, 1977: Fysisk riksplanering. Åtgärdsredovisning. Sotenäs kn, 1977: Markdispositionsplan för kustzonen. Sotenäs naturskyddsförening 1991: Inventering av ädellövskog i Sotenäs kommun. Länsstyrelsen, rapport 1991:8. Tanums kommun 1979: Generalplan. Tanums kommun 1980: Områdesplan Gerlesborg